

Тема 2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии

МУЛТИМЕДИЕН ТЕКСТ (ПОМАГАЛО) ТИП ЛЕКЦИЯ (УЧЕБНИК)

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Тук ще научите	1
1.1	Ново понятие	1
2	Видове електронни услуги за граждани	1
2.1	Информационни електронни услуги	1
2.1.1	Официални сайтове на държавни институции	1
2.1.2	Сайтове на неправителствени организации в различни сфери.....	2
2.2	Административни електронни услуги.....	3
2.3	Търсене на електронни услуги.....	7
3	Предимства от използване на електронни услуги	7

1 ТУК ЩЕ НАУЧИТЕ

- Какви са видовете електронни услуги и начини за използване на дигитални технологии за изпълнение на основни процеси в гражданското общество.
- Как да търсите и намирате електронни услуги, предоставени от различни публични организации.
- Какви са предимствата от използване на електронни услуги.

1.1 НОВО ПОНЯТИЕ

Понятие	Описание
Официални интернет сайтове на държавни институции	Официални интернет сайтове, предоставящи информация и електронни услуги на гражданите, свързани с различни държавни институции.

2 ВИДОВЕ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ ЗА ГРАЖДАНИ

Видовете електронни услуги за граждани по своя характер най-общо могат да се разделят условно на два типа: информационни и административни.

2.1 ИНФОРМАЦИОННИ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ

Тук попадат както официалните сайтове на държавните институции, така и сайтовете на неправителствените организации, работещи в различни публични сфери – образование, здравеопазване, култура, изкуство и др.

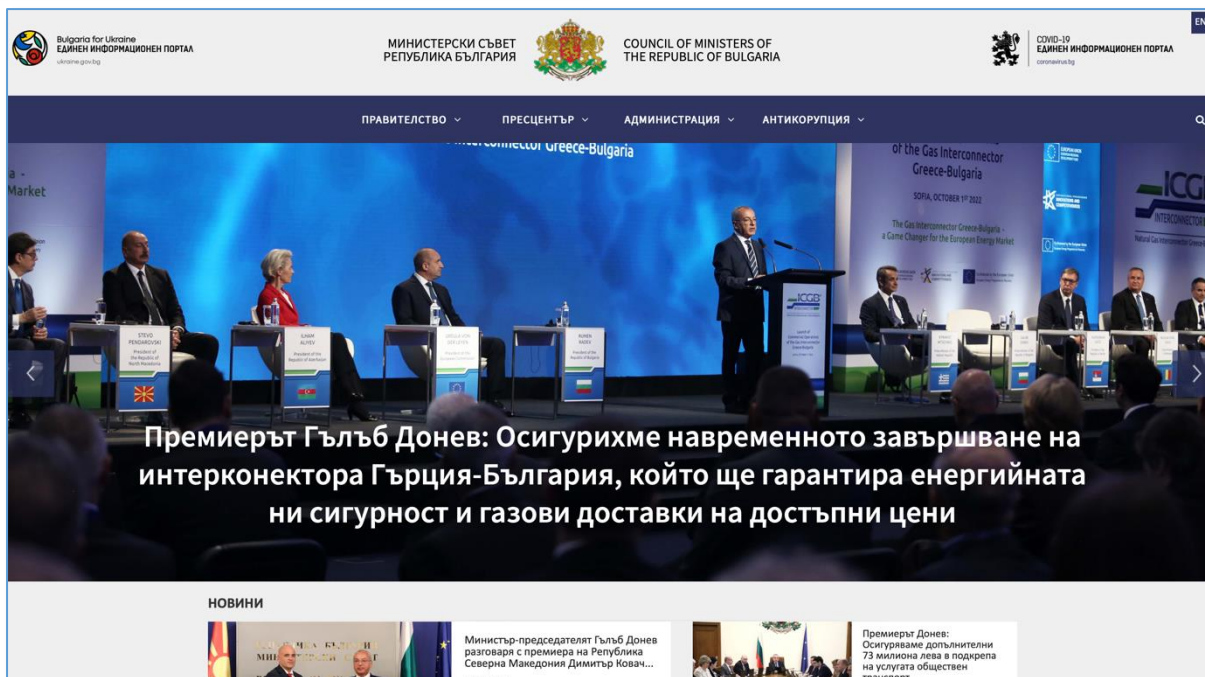
2.1.1 Официални сайтове на държавни институции

Официалните сайтове на държавните институции са инструмент на държавата да информира гражданите на Република България за държавната политика в съответната обществена сфера, да прави достъпна важна информация, свързана с функционирането на държавните органи и регулации.

Подобни сайтове са интернет страниците на Народното събрание (<https://parliament.bg>), Министерския съвет на Република България (<https://government.bg>, Фиг. 1), отделните министерства, Президента на Република България (<https://www.president.bg>), Прокуратура на Република България (<https://prb.bg>), Висшия съдебен съвет (<https://vss.justice.bg>) и отделните съдилища, държавни учебни заведения (държавни университети, училища, школи и учебни центрове), държавни агенции (например Държавна агенция за закрила на детето, Агенция по вписвания, Агенция „Пътна инфраструктура“, Българска телеграфна агенция, Агенция „Митници“ и др.), комисии, фондове, държавни културни институции (музеи, галерии и др.), национални центрове, служби, регистри и съвети, Сметна палата (<https://www.bulnao.government.bg>), Българска народна банка (<https://bnb.bg>) и др.

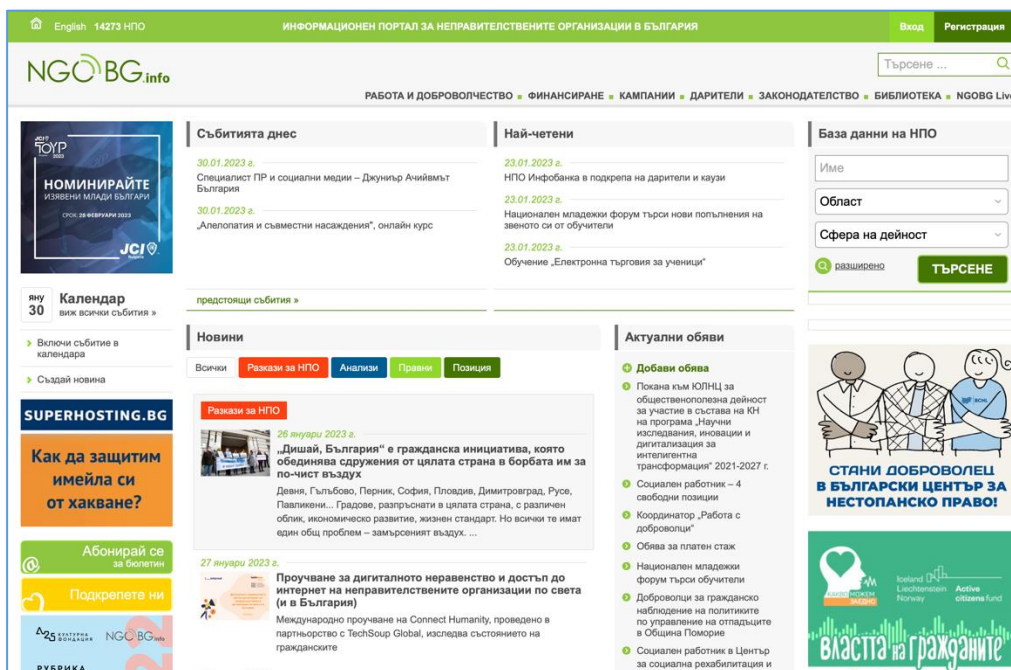
Финансирано от
Европейския съюз
NextGenerationEU

Фигура 1: Официален сайт на Министерския съвет на Република България.

2.1.2 Сайтове на неправителствени организации в различни сфери

Освен чрез официалните държавни институции, информация за достъп до отделни информационни електронни услуги може да получите и чрез сайтовете на неправителствените организации (т.нар. *НПО* или на англ. ез.: *NGO – Non-governmental organization*), работещи в различни обществени сфери, както и чрез Информационния портал за неправителствените организации в България (<https://www.ngobg.info>, Фиг. 2).

Фигура 2: Информационен портал за неправителствените организации в България.

2.2 АДМИНИСТРАТИВНИ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ

Електронна административна услуга е административна услуга, която се предоставя по електронен път. Терминът е специфичен за България и е дефиниран в Закона за електронно управление (ЗЕУ).

В България съществува развита нормативна уредба в това отношение:

- *Законът за електронното управление (ЗЕУ)* регламентира заявяването и предоставянето на електронни административни услуги;
- *Законът за електронния документ и електронния подпис (ЗЕДЕП)* регламентира създаването и използването на електронни документи и електронни подписи;
- *Законът за електронната идентификация (ЗЕИ)* регламентира идентификацията на физическите лица по електронен път;
- *Законът за администрацията (ЗА)* регулира задължения за предоставяне на административни услуги от администрациите на всички органи на власт, предвидени в Конституцията, включително и от органите на местното самоуправление, и доставчиците на обществени услуги.

Получателите на електронни административни услуги могат да извършват електронни изявления и да ги изпращат по електронен път до доставчиците на услуги под формата на електронни документи, при спазване на определени специфични изисквания. Такива изисквания могат да включват:

- Електронна идентификация на заявителя (получателя) на услугата – ако за съответната административна услуга съществува нормативно изискване за удостоверяване на самоличността на заявителя;
- Полагане на електронен подпис или квалифициран електронен подпис от страна на заявителя – като еквивалент на собственоръчно положен подпис, ако за съответната услуга съществува нормативно изискване за подписване на заявлението.

Основополагащ в отношение като информация за административните електронни услуги в България е сайтът <https://egov.bg>, свързан с [Министерството на електронното управление](#), който още в началната си страница дава възможност за достъп до една добре структурирана информация, показваща отделните обществени сфери, отбелязани с удебелено заглавие и поясняващо определение под всяко заглавие, което на практика е връзка към съответната сфера: Бизнес и предприемачи; Граждански права и правен ред; Гражданско състояние, самоличност, семейство; Данъци и такси за гражданите; Екология и околна среда, Здравеопазване и здравно осигуряване; Имоти, жилища и комунални услуги; Информационни технологии и съобщения; Култура и културно наследство; Образование и квалификация; Отбрана и сигурност; Работа, пенсия, социално подпомагане; Селско стопанство и гори; Социално осигуряване; Транспорт и превозни средства; Устройство на територията, строителство и кадастър; Чуждестранни граждани, пребиваващи в България, Пътуване и пребиваване в чужбина (Фиг. 3).

Електронни услуги и информация за гражданите и бизнеса

Бизнес и предприемачи

Регистрации, разрешителни, процедури

Имоти, жилища и комунални услуги

Строежи и преустройства, сделки с недвижими имоти, данъци

Селско стопанство и гори

Земеделски дейности, храни, държавен санитарен контрол

Граждански права и правен ред

Гласуване, нотариална дейност, съдебни производства, лишаване от права

Информационни технологии и съобщения

Съобщителни мрежи, радио и телевизия, електронни съобщения и дейности в областта на ИТ

Социално осигуряване

Социално осигуряване/Пенсии, парични обезщетения и помощи от ДОО, гарантирани вземания при несъстоятелност на работодателя

Гражданско състояние, самоличност, семейство

Документи за самоличност, гражданство, семейство и деца

Култура и културно наследство

Дейности в областта на културата, културни ценности и културно наследство

Транспорт и превозни средства

Правоспособност, превоз, пътни данъци, пътна инфраструктура

Данъци и такси за граждани

Данъци, социално и здравно осигуряване

Образование и квалификация

Детски градини, училище, университети, професионална квалификация

Устройство на територията, строителство и кадастър

Инвестиционно проектиране, строителство, геодезия

Екология и околна среда

Защитени територии и видове, контрол на замърсяването

Отбрана и сигурност

НАТО сертификати, държавен резерв и военновременни запаси

Чуждестранни граждани, пребиваващи в България

Граждани на други държави пребиваващи в България

Здравеопазване и здравно осигуряване

Лечебни заведения, лекарства, медици, осигурителни права

Работа, пенсия, социално подпомагане

Безработица, заетост, осигуряване, социални помощи

Пътуване и пребиваване в чужбина

Необходими документи при пътуване, пребиваване

Фигура 3: Каталог на сайта <https://egov.bg>

Нека погледнем какво се случва едно ниво по-навътре в сайта. Ако изберем например *Бизнес и предприемачи*, се озоваваме на страница с връзки към конкретни области, касаещи бизнеса: Проекти, Данъци, Енергетика, Несъстоятелност и ликвидация, Обществени поръчки, Персонал и т.н. (Фиг. 4).

Бизнес и предприемачи

Проекти иновационни или финансирани от националния бюджет, банкови, финансови и инвестиционни услуги, финансиране на стопанска дейност

Данъци и осигурителни плащания

Енергетика

Започване, извършване и приключване на стопанска дейност

Здравеопазване, здравно осигуряване, здравословни и безопасни условия на труд

Инвестиционни проекти и концесии

Митнически режими и разрешителни. Внос, износ, спедиция

Несъстоятелност и ликвидация

Обществени поръчки

Персонал

Патенти и авторски права

Производство и търговия, стоки и услуги

Свободни професии и занаяти. Самоосигуряващи се

Строителство и въвеждане на обекти в експлоатация

Търговия и транспортиране на оръжия, боеприпаси и други взривоопасни вещества

Туризм, хотелиерство, ресторантьорство

Удостоверителни и справочни услуги за бизнеса

Частна охранителна дейност

Лицензиране

Водоснабдяване и канализационни услуги

Фигура 4: Услуги, свързани с бизнеса и предприемачеството.

Ако преминем още едно ниво навътре, избирайки например *Туризъм, хотелиерство, ресторантьорство*, ще бъдем препратени към страница, показващи конкретните електронни услуги, свързани с темата (Фиг. 5).

Туризъм, хотелиерство, ресторантьорство

Търси услуги в Туризъм, хотелиерство, ресторантьорство

34 броя услуги в категория - Туризъм, хотелиерство, ресторантьорство.

Вписване в Националния туристически регистър на правоспособени екскурзоводи от Европейския съюз, които трайно са се...

Идентификатор на услуга : 2783

Последна актуализация : 09.09.2022

Вписване в Националния туристически регистър на правоспособни планински водачи от Европейския съюз, които трайно са се...

Идентификатор на услуга : 2782

Последна актуализация : 09.09.2022

Вписване и издаване на удостоверение за вписване на туристическите сдружения в Националния туристически регистър

Идентификатор на услуга : 1927

Последна актуализация : 09.09.2022

Вписване на лица, притежаващи правоспособност за упражняване на професията "Екскурзовод" в Националния туристически регистър

Идентификатор на услуга : 387

Последна актуализация : 09.09.2022

Вписване на лица, притежаващи правоспособност за упражняване на професията "Планински водач" в Националния туристически...

Идентификатор на услуга : 2780

Последна актуализация : 09.09.2022

Вписване на организация за управление на туристическите райони

Идентификатор на услуга : 2559

Последна актуализация : 09.09.2022

Фигура 5: Услуги, свързани с туризъм, хотелиерство и ресторантьорство.

Както може да забележите, под всяка услуга е отбелязан нейният идентификатор в държавния регистър на услуги, както и датата на последна актуализация на услугата.

След като изберете конкретна електронна услуга от списъка, може да разгледате подробна информация, описваща услугата, какви са изискванията и правните основания, кой е доставчика на конкретната услуга, образци на документи, свързани с услугата, възможни начини за заявяване, такси и срокове за предоставяне на услугата, резултати от услугата и др. (Фиг. 6).

Вписване в Националния туристически регистър на правоспособни екскурзоводи от Европейския съюз, които трайно са се установили в Република България с цел упражняване на професията

Идентификатор: 2783 Изискване за ниво на осигуреност: Високо

Какво представлява услугата

Описание

След успешно положен изпит за придобиване на екскурзоводска правоспособност лицето, от Европейския съюз подава заявление за вписване в Националния туристически регистър.

Изисквания:

Професията "Екскурзовод" може да се упражнява само от лице, което отговаря на изискванията за образование, практическа подготовка и професионална квалификация, определени в тази наредба, има екскурзоводска правоспособност и е вписано в Списъка на правоспособните екскурзоводи, част от Националния туристически регистър (НТР), по чл. 166, ал. 1 от Закона за туризма.

Не може да бъде екскурзовод:

- осъденият като пълнолетен на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер, освен ако е реабилитиран;
- лице, поставено под запрещение, което представлява трайна пречка за упражняване на екскурзоводската професия.

Фигура 6: Изглед на информация за конкретна административна електронна услуга.

Друг важен за административните електронни услуги портал е <https://psc.egov.bg>. Той представя т.нар. *Единно звено за контакт (ЕЗК)* – портал, създаден във всяка страна от Европейския съюз (Фиг. 7).

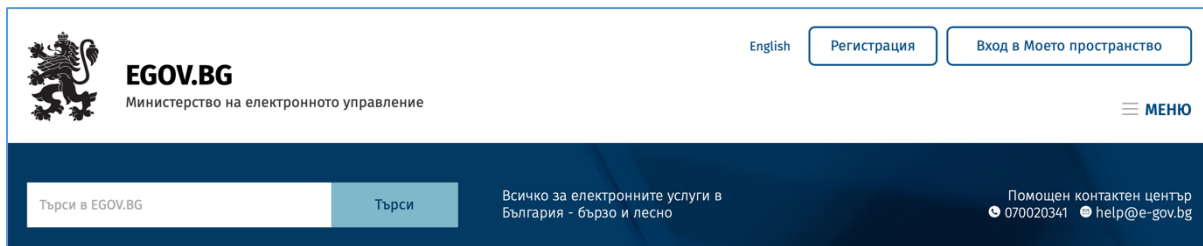
The screenshot shows the EUGO portal interface. At the top left is the logo of the European Union and the text "psc.header.title". Below the logo is a navigation menu with items: "Начало", "За България", "Единен пазар на ЕС", "Единно звено за контакт", "Помощ на потребителите". The main content area features the EUGO logo and the text "Part of the EUGO network". Below this is the heading "Административни процедури и услуги" and the title "Единно звено за контакт (ЕЗК)". The main text describes the EUGO portal as a point of contact for administrative services in the services sector. A list of questions is provided, such as "Какво трябва да направя, когато искам трайно да се установя в друга държава на ЕС?". At the bottom, there are four buttons: "Стартиране на бизнес", "Регулирани професии и ЕПК", "Трансгранични услуги", and "Полезно за бизнеса".

Фигура 7: Начална страница на Единното звено за контакт (ЕЗК).

2.3 ТЪРСЕНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ

Търсенето на електронни услуги може да бъде проведено чрез популярните търсещи машини в интернет пространството (т.нар. *търсачки*), но и чрез конкретните възможности, предоставени от сайта <https://egov.bg>. В горната част на началната страница ще откриете търсачка, посветена на темата (Фиг. 8).

Фигура 8: Търсачка за електронни услуги в сайта egov.bg.

Отделно, когато влезете в конкретна област, можете да търсите само в нея (Фиг. 9).

Фигура 9: Търсене на електронни услуги в конкретна област.

3 ПРЕДИМСТВА ОТ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ

Електронните услуги определено имат своя принос за гражданите и обществото като цяло. Тяхното приложение е в най-различни сфери от обществения живот и може значително да улесни гражданите, спестявайки време и усилия. Дигиталните компетенции в това отношение са все по-необходими и постепенно добиват все по-задължителен характер – много услуги поетапно преминават изцяло в електронен формат или таксите за „аналоговите“ им варианти са по-големи, тъй като в не-електронен вид те изискват по-голям човешки ресурс.